

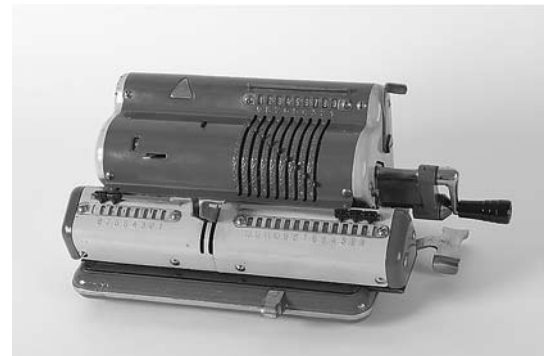
TEHNIČKA ZBIRKA MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA

IVANKA CAFUTA □ Muzej Brodskog Posavlja, Slavonski Brod

sl. 1. Pisači stroj Mignon
Berlin, Njemačka, oko 1903.

sl. 2. Pisači stroj Oliver model 6
Chicago, SAD, 1909.

sl. 3. Računski stroj
Tvornica računskih strojeva, Zagreb,
Hrvatska oko 1960.



Tehnički se predmeti u Muzeju Brodskog Posavlja skupljaju od osnivanja ustanove 1934. g.

Prvi tehnički predmet u fondusu bio je šivači stroj Baer & Rempel, proizveden oko 1870. g. Stroj je otkupljen zahvaljujući Juliju Hoffmannu, osnivaču, prvom kustosu i ravnatelju Muzeja, koji je prepoznao vrijednost tehničke baštine. Iako se tehnička građa skupljala sporadično, a tijekom sedam desetljeća postojanja ustanove prikupljeno je oko 200 predmeta, te je 2004. godine, u sklopu Odjela suvremene povijesti, osnovana Tehnička zbirka.

Tehnička građa prvi je put zasebno izložena i predstavljena slavonskobrodskoj javnosti 2005., a sljedeće je godine gostovala u Gradske muzeju Nove Gradiške. Izložba, koju je u oba muzeja vidjelo oko 2 000 posjetitelja (najviše učenika osnovnih i srednjih škola), potaknula je pojedine građane (mnogi nisu znali da ustanova čuva i tehničku baštinu) da Muzeju daruju tehničke predmete. Zahvaljujući ponajprije njima, a manjim dijelom i otkupu, Tehnička je zbirka u nepune tri godine gotovo udvostručena i danas ima oko 400 predmeta.

Zbog nedostatka prostora za smještaj iznimno velikih predmeta, Muzej se kao opći, zavičajni opredijelio za skupljanje manjih predmeta, koji su razvrstani u podzbirke Uredska oprema, Tiskarski strojevi i oprema, Fotografska i kinematografska tehnika, Telekomunikacije, Uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka, Šivači strojevi, Kućanski aparati, strojevi i naprave, Instrumenti.

U fondusu postoji i desetak predmeta vezanih za željeznicu (ormar za zvonovne signale, signalno zvono, ručne signalne svjetiljke, signalni loparići, satovi s perona i čekaonice...), koji čine osnovu za ustrojavanje nove podzbirke. U tijeku su pripremni radovi za izložbu *130 godina željeznice u Slavenskom Brodu*, koju planiramo postaviti u 2008. g., kada ćemo prvi put izložiti i predmete vezane za željeznicu.

Tehničku građu skupljamo sustavno, otkupom i darovima građana i ustanova koje nam ustupaju svoju zastarjelu i rashodovanu opremu kako bismo ustrojili nove i upotpunili postojeće podzbirke, radi što cjelovitijeg prikaza razvoja tehnike i uporabe tehničkih predmeta na području Slavenskog Broda i brodskog Posavlja.

Uredska oprema. Sadržava 19 pisačkih strojeva njemačke, američke, talijanske i jugoslavenske proizvodnje. Najstariji i najvredniji primjerci su *Mignon*,



sl. 4. Fotografski aparat
Josef Wanaus & Co, Beč, Austrija, 1882.

sl. 5. Fotografski aparat Voigtländer
Braunschweig, Njemačka, oko 1930.

sl. 6. Kombinirani audio-video ormar
Arkona 21
Blaupunkt, Berlin, Njemačka, oko 1958

sl. 7. Magnetofon Grundig TK 245 de luxe
Grundig, Berlin, Njemačka, 1969.

sl. 8. Filmski projektor Debrie 16 model
MB 15
Pariz, Francuska, oko 1930.



Oliver i *Remington*, proizvedeni početkom 20. st. Prema otisnome mehanizmu, nosači njihovih tiskovnih slova i znakova su cilindar i poluge. Osim pisaačih strojeva kao najbrojnijih predmeta, podzbirka ima i šiljilo za olovke s kraja 19. st., produživač olovke, držalo za pero, šest računskih strojeva – zbrajalica i množilica na ručni i električni pogon te fotokopirne aparate, osobna računala i bušilice za papir.

Tiskarski strojevi i oprema. Zbirka sadržava slagarski ormar s kraja 19. st., slagarsku policu, tiskarski uteg, razne vrste izlivenih olovnih slova i klišeja, dar slavonskobrodске tiskare *Plamen*, stroj za umnožavanje s rubnom perforiranom metalnom vrpcom za umnožavanje preko matrice te knjigovešku prešu.

Fotografska i kinematografska tehnika. Zbirka obuhvaća 22 fotografska aparata, od kojih je najvredniji aparat za snimanje na fotografskim pločama s kraja 19. st. i aparat tvrtke Voigtländer, te tzv. boks kamere tvrtki Zeiss-Ikon i Eastman Kodak Company. Sastavni dio podzbirke su i kasete s fotografskom pločom, aparat za kontaktno kopiranje, okvir za kopiranje, maska za pozitiv, aparati za povećavanje fotografija, gumeni valjak, stalak za retuširanje, pribor za retuširanje, električni aparati za sušenje fotografija, filmska kamera, filmski projektori.

Telekomunikacije. U zbirci je jedan telegrafski i skupina telefonskih aparata, od kojih se izdvaja poljski telefonski aparat upotrebljavan tijekom Prvog svjetskog rata, 14

radioprijamnika, od kojih su najvredniji primjerci Philips i Standard s okruglim zvučnikom izrađenim od kartona i postavljenim na metalno postolje, šest crno-bijelih TV prijarnika, televizijski stabilizator, videorekorder, kombinirani audio-video ormar.

Uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka. Čine ih glazbena kutija s matricom u obliku ploče, osam gramofona (mehaničkih i električnih). Od mehaničkih izdvajamo gramofon američke tvrtke Columbia, sa zvučnikom u obliku trube, te gramofon Edison – Bell – Penkala Ltd., proizveden u Zagrebu oko 1930., a od električnih gramofona tu su EG 4 i Tosca hrvatskog RIZ-a, odnosno RIZ-ELAK-a. Podzbirka sadržava i oko dvije stotine gramofonskih ploča, dva radiokasetofona i tri magnetofona.

Šivaći strojevi. Zbirka se sastoji od 14 šivaćih strojeva. Najstariji je stroj tvrtke Baer & Rempel, proizveden oko 1870. g. Slijede strojevi proizvođača Bernh. Stoewer, Haid & Neu, Gritzner & Co., te strojevi marke Kayser, Veritas i pet strojeva marke Singer. U podzirci su i dva stroja s oznakom Alexander Baumgärtner / Esseg, zatim stroj čija je glava postavljena na malo metalno postolje s četiri nožice, a pokreće se ručno, pomoću koluta, te šivaći stroj koji je oko 1957. g. proizvelo slavonskobrodsko poduzeće *Slavonski partizan*.

Kućanski aparati, strojevi i naprave. Podzbirku kućanskih aparata, strojeva i naprava čine cjeline: naprave i strojevi za pranje rublja (daska za trljanje rublja, stroj za pranje

sl. 9. Radioprijamnik Philips 834 A
Philips, Eindhoven, Nizozemska, oko 1933.

sl. 10. Zvučnik Standard
Western Electric, SAD, oko 1928.

sl. 11. Gramofon Columbia
SAD, oko 1920.

sl. 12. Električni gramofon RIZ model EG4
RIZ, Zagreb, Hrvatska, 1964.



rublja na ručni pogon i dva stroja na električni pogon), aparati, strojevi i naprave za pohranu i pripremu hrane (hladnjaci – ormari za led, električna kuhala – rešoi, električna pećnica kružnog oblika s poklopcem, električni lonac-kuhalo, električna pržilica za kruh, ručni mikser, boca za izradu soda-vode, ručni i električni mlinovi za mljevenje kave, strojevi za mljevenje mesa), aparati za osobnu higijenu (električni ručni aparati za sušenje kose, električni brijači aparati), glačala za rublje (glačala na žar,

užareni uložak i glačala na električnu energiju) te električni aparati za grijanje i čišćenje stambenih prostora (grijalice, usisavač prašine).

Instrumenti. Zbirka se sastoji od tri skupine predmeta: optičkih instrumenata (geodetskih teodolita, nivelira, dalekozora), naprava, od kojih se izdvaja *kubicir* za mjerenje obujma debla, i štrcaljka za ubrizgavanje sumporougijjika u korijen vinove loze radi zaštite od trsova ušenca, a potječe s početka 20. st., te skupina



sl. 13. Perilica rublja Riber
Italija, oko 1947.



sl. 14. Hladnjak – ormar za led
Mohaç, Mađarska, oko 1920.

sl. 15. Šivači stroj Baer & Rempel
Bielefeld, Njemačka, oko 1870.

sl. 16. Šivači stroj "Slavonski partizan"
Slavonski Brod, oko 1957.

sl. 17. Električno kuhalo "rešo", oko 1960.



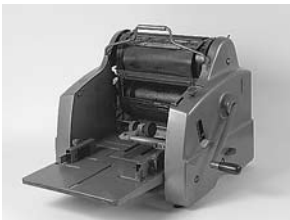
rashodovanih medicinskih aparata iz slavonskobrod-
ske bolnice (biomikroskop s procjepnom svjetiljkom,
mesoptometar, niktometar, ortoreiter, frontofokometar,
tlakomjeri...).

Primljeno: 8. kolovoza 2007.

sl. 18. Slagarski ormar, kraj 19. stoljeća

sl. 19. Knjigoveška preša, kraj 19. stoljeća

sl. 20. Stroj za umnožavanje Gesterner 105 TOPSV. Britanija, oko 1950.



THE ENGINEERING COLLECTION OF THE MUSEUM OF BRODSKO POSAVLJE

The engineering objects in the Museum of Brodsko Posavlje have been collected since the foundation of the institution in 1934. Although this material has been acquired sporadically, during the seven decades of the operation of the institution about 200 objects have been brought together, and in 2004 the Engineering Collection was set up as part of the Contemporary History Department.

In not quite three years it has almost doubled in size, and today there are about 400 objects classified into the sub-collections of office equipment, printing machines and equipment, photographic and cinematographic technology, telecommunications, sound recording and reproduction devices, sewing machines, household appliances, machines and devices, instruments.